

УДК 351.74(477)

Тетяна Єгорівна МУРАХОВСЬКА,

кандидат юридичних наук,

старший викладач кафедри теорії та історії держави і права факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4832-8238>

ТЕОРЕТИЧНА ТА ПРАКТИЧНА СКЛАДОВІ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Концепцією реформування освіти в Міністерстві внутрішніх справ України, затвердженою наказом МВС України № 1252 від 25 листопада 2016 року, одним із завдань визначено розвиток багаторівневої практико-орієнтованої безперервної освіти [1]. У Концепції запровадження трирівневої моделі підготовки поліцейських, затвердженій наказом МВС України № 51 від 29 січня 2018 року також акцентується увага на дефіциті практичної складової [2].

Саме тому наразі у підготовці поліцейських відбувається зміщення акцентів з пізнавальних на практичні, актуалізуються поняття «компетентність», «діяльність», «практика», з'являється конкуренція не тільки знань, а й умінь та навичок. Збільшення практичної складової у поліцейській освіті є значним досягненням, але слід зважено підходити до визначення співмірності теоретичної та практичної складових.

На нашу думку, тільки розумне співвідношення теоретичної складової навчання та практичного відпрацювання отриманих навичок дасть змогу підвищити ефективність професійного навчання поліцейських. При цьому самі теоретичні положення потребують постійної модернізації, адже теорія повинна задовольняти потреби практики, бути сучасною, раціональною. Окремих наукових досліджень вимагає методологія практико-орієнтованого навчання, яка потребує нових творчих, інноваційних підходів з одночасним збереженням ефективних академічних традицій та цінностей.

Згідно з основними психологічними теоріями навчання (теорія Л. В. Занкова), першим принципом навчання є принцип провідної ролі теоретичних знань у навчанні [3, с. 83–84]. Таке наукове підґрунтя дає нам змогу стверджувати, що на початковому етапі освоєння будь-якої професійної діяльності необхідне міцне теоретичне підґрунтя. Саме фундаментальні теоретичні знання є проявом раціоналізації будь-якої людської діяльності.

В. В. Давидов та Д. Б. Ельконін серед основних принципів розвиваючого навчання називають принцип змістовного узагальнення, який полягає у тому, що знання загального характеру передують знанням конкретного характеру, здобування знань повинно здійснюватись шляхом сходження від загального до конкретного [3, с. 84].

Теорія забезпечує реалізацію таких принципів навчання як принцип науковості. Отримання знань понятійно-категоріального апарату, знань про основні та загальні закономірності розвитку правових явищ забезпечує системність, послідовність та цілісність отриманих знань, чого не може забезпечити практика без теорії. Наявність фундаментальних знань забезпечує професійну мобільність, дозволяє легше орієнтуватись у широкому вирі можливих ситуацій, оперативніше та точніше приймати професійні рішення. Уніфікація теоретичних положень дозволяє застосовувати різні варіативні підходи. Наукові поняття, категорії створюють уявлення про сутність того чи іншого правового явища та формують перші уявлення про вирішення практичних задач, пов'язаних з такими категоріями. Теоретичні знання необхідні в будь-якій практичній діяльності, вони складають основу мислення та прийняття правильних рішень. При застосуванні підходу, за яким первинність надається теоретичному рівню навчання, знання постають більш організованими, об'єктивними та систематизованими.

Основним змістом навчання повинні бути наукові, а не емпіричні знання, адже процес переходу практичних дій у розумові дії та знання є більш складним та багатетапним процесом, окрім того, не спричиняє системності та цілісності таких знань. А от засвоєння отриманих теоретичних знань дійсно відбувається тільки шляхом застосування цих знань на практиці, тому і постала наразі так гостро проблема практичної складової для професійної освіти поліцейських. Саме під час застосування знань можна розкрити такі сторони явища, що вивчається, про які не було відомо з теоретичних знань.

Однак, корегування потребує методологія викладання деяких, зокрема, теоретичних дисциплін. Наприклад, навіть такі теоретичні дисципліни як «Теорія держави та права»,

«Юридична деонтологія» можна викладати із застосуванням кейс-методу, тобто за допомогою вирішення конкретних правових ситуацій, коли необхідно розібратись в суті проблеми, визначити можливі шляхи її вирішення та обрати вірний шлях.

Для галузевих юридичних дисциплін належне засвоєння дисципліни буде забезпечено комбінацією вивчення текстів нормативно-правових актів, вирішенням кейсів та правової доктрини, для суто теоретичних – так само, тільки вивчення текстів нормативно-правових актів відбувається для підтвердження окремих наукових теорій, положень тощо.

Діяльнісний підхід безумовно корисний, зокрема тим, що шляхом проб та помилок швидко вдосконалює професійні якості, допомагає швидко розвиватись та орієнтуватись.

Можливість мені особисто стати учнем німецької системи освіти (під час стажування) дозволила відчувати зсередини особливості німецького підходу до надання освітніх послуг та зробити власні висновки. Різниця в наших системах отримання юридичної освіти полягає саме у підходах до отримання знань. Юридична освіта Німеччини, як і поліцейська освіта, побудована на принципах отримання знань від конкретного до загального. Деякі науковці та викладачі взагалі заперечують існування теоретичних знань, але реальні заняття наочно демонструють, що викладачі формують у учнів теоретичні знання шляхом узагальнень при вирішенні практичних справ. Отримувачі освіти на основі вирішення різноманітних кейсів (конкретних практичних ситуацій) доходять висновків про загальні закономірності вирішення таких ситуацій та формують теоретичні знання. Аналіз та узагальнення, які застосовуються при вирішенні кейсів опосередковано будують теоретичний рівень знань.

Безумовним плюсом практично-орієнтованого підходу є те, що суб'єкт навчання має більш високу пізнавальну мотивацію, адже, намагаючись розв'язати практичне завдання реально бачить важливість та необхідність такого навчання для подальшої професійної діяльності. Первинність теоретичних знань не дає негайного розуміння необхідності таких знань, не створює необхідної мотивації навчання, тому одне з основних завдань викладача теоретичних дисциплін – створення такої мотивації. Для цього теоретичні положення обов'язково слід закріплювати практичними завданнями, постійно демонструвати прикладний зміст теоретичних знань, тобто показувати, як можна застосувати отримані теоретичні знання.

Міністерство внутрішніх справ вимагає посилення практичної складової поліцейської освіти і це, безумовно, вірний крок, але, способи посилення можуть бути різними. Такі способи не повинні нищити фундаментальну теоретичну основу поліцейської освіти, яку вже має Україна. У процесі інтеграції України у європейське співтовариство важливим є запозичення саме позитивного досвіду з одночасним збереженням власних позитивних надбань. Нам необхідне не механічне запозичення окремих положень поліцейської освіти, а удосконалення власної існуючої моделі.

Необхідно шукати золоту середину, належний баланс теоретичної та практичної складових у професійному навчанні поліцейських для підвищення ефективності їх роботи. При цьому очевидно є необхідність збільшення практичної складової з одночасним збереженням теоретичного матеріалу, змінюючи прийоми та способи подання такого матеріалу для підвищення якості поліцейської освіти.

Теорія без практики – мертва, а практика без теорії – сліпа!

Список бібліографічних посилань

1. Концепція реформування освіти в Міністерстві внутрішніх справ України : затв. наказом МВС України від 25.11.2016 № 1252 // Національна академія внутрішніх справ : сайт. URL: https://www.naiau.kiev.ua/files/koncepc_reform16-1.pdf (дата звернення: 01.04.2019).
2. Концепція запровадження трирівневої моделі підготовки поліцейських : затв. наказом МВС України від 29.01.2018 № 51 // Національна академія внутрішніх справ : сайт. URL: <https://ipo.naiau.kiev.ua/documents/npz/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7%2051%20%D0%B2%D1%96%D0%B4%2029.01.18.docx> (дата звернення: 01.04.2019).
3. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій) : навч. посіб. Київ : Центр учб. літ., 2016. 128 с.

Одержано 04.04.2019